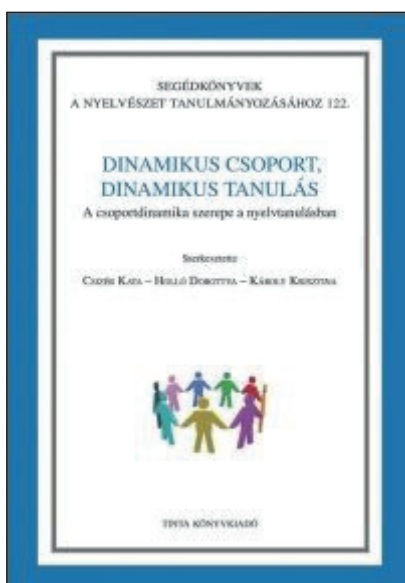

Csizér Kata – Holló Dorottya – Károly Krisztina szerk.

Dinamikus csoport, dinamikus tanulás. A csoportdinamika szerepe a nyelvtanulásban (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 122.) (Bárdos Jenő)

TINTA KÖNYVKIADÓ. BUDAPEST. 2011. 282 OLDAL

Újabb fejlemények a csoportdinamika és a dinamikus tanulás területén

Bizonyos értelemben a meglepetések könyvét tartja kezében az olvasó. Az egyik meglepetés az, hogy (az alkalmazott) nyelvészetnek elismert, legsikeresebb kiadónk, a Tinta, megjelentetett egy ízig-vérig nyelvpedagógiai könyvet, amelynek természetszerű inter-, multi- és transzdiszciplináris háttere a szociálpszichológiától a didaktikáig, az akciókutatástól a szakmetodikáig vonzó kutatás-módszertani gazdagsággal tárul fel. A másik meglepetés az, hogy a szerkesztők (Csizér Kata, Holló Dorottya, Károly Krisztina) nemzetközileg is ismert kutatók – akik jószereivel többet publikálnak angolul, mint magyarul – felismerték, hogy egész tanárságunkat kell – magyarul is – tájékoztatniuk legfrissebb kutatásaikról. Még kellemesebb meglepetés a harmadik: az általuk felvázolt, itt-ott részben meg is írt „osztálytermi kutatásházikóból” egy egész fészekaljnyi ifjú tehetség bújt elő, akik remélhetőleg képesek lesznek arra, hogy a kutatás, a tudományos munka megtépzott tekintélyét – hasznosságuk bemutatásával – visszaállítsák. A könyv

ugyan fejezetekre bontja a jelenséget (a csoportdinamika mibenlétének tanulmányozását), hiszen hol a motivációkutatás, hol a teljesítménymérés, hol a speciális nevelési helyzetek kerülnek előtérbe, mégis sokatmondó tény, hogy lehetséges az osztályterem valóságából – több száz éve hasonló, mégis változó színjátékaiból – általános érvényű tanulságokat is leszűrni (lásd főként Szénásiné, Szesztay és Holló írásait).

A tanulmányok sorát Csizér Kata elméleti áttekintése nyitja meg (I. fejezet), amely rendkívül célratörően és világosan felvázolja az alapterminológiát, sőt a tanulmány második részében alapvető kutatás-módszertani eljárásokat is ismertet, amely talán a hiányzó láncszem azoknak a gyakorlati tudományosság világába belépni kívánó tanároknak, akiknek felsőfokú tanulmányaiból, életmódjából vagy éppen gyakorló tanári attitűdjéből valamiért eddig a kutatás világa, annak módszertana kimaradt. Az a hiányosság, hogy a leírásból kimarad a magyar elméleti és alkalmazott neveléstudomány néhány évtizeddel korábbi, csoportokkal foglalkozó, meglehetősen gazdag szakirodalma, kizárólag a szerző ifjú életkorával magyarázható. (Találomra: Pataki Ferenc: *Csoportlélektan*. Budapest. Gondolat Kiadó. 1969; Pataki Ferenc – Hunyady György: *A csoportkohézió*. Budapest. Akadémiai Kiadó. 1972; Buzás László: *A csoportmunka*. Budapest. Tankönyvkiadó. 1980; Laszlavik Éva: *A csoportszervezés eljárásai és lehetőségei*. Budapest. Tankönyvkiadó. 1982.)

A téma maga, az, hogy a tanulásra szerveződött csoportokban egyfajta tetten érhető felhajtóerő keletkezik, pedagógiai örökzöld. Esetünkben e kutatócsoport eljárásai azért újszerűek, mert nem elégszenek meg a hagyománnyal, a mendemondákkal: bizonyítékokkal alátámasztott, empirikus alapú nyelvpedagógiát

kívánnak megvalósítani. A tanárok többsége egyébként szívesen támaszkodik erre a felhajtóerőre, amelyet minden empátiával rendelkező kollégának meg kell éreznie, ha belép egy osztályterem ajtaján. A tematika tehát vonzó, aktualitása nem csökken, történetileg is visszakutatható (pl. irodalmi művekben, filmekben). Ennek ellenére a II. fejezet hat tanulmánya hagy némi kívánnivalót maga után, jöllehet a szerzők gondosan betartották a szerkesztés irányelveit a tartalom elrendezésében (bevezetés, a releváns irodalom tárgyalása, a kutatás módszertani megoldásai, eredmények, összegezés és bibliográfia), témájukat igyekeztek a lehető legvilágosabban, a kutatás-módszertani folyamat pontos követhetősége érdekében szinte már szájaragósan kifejteni. A tanulmányok témái – az amerikai pedagógiai doktorátusok (Ed.D.) alapelveire emlékeztetve – legyezőszerűen körbefogják a kutatandó problémát, és ennek különféle aspektusait feltárva arra törekednek, hogy a mozaikot az egészséges képbe plasztikusan beépítsék. A közel tízívnyi tanulmány mindegyike kutatási beszámoló, és nem olyan – a kognitív és affektív tartományokat egyaránt megérintő – kimunkált szöveg, mint amilyenekkel a kötet elején és végén találkozhatunk, és amilyeneket egy nagyközönségnek szánt, országos jelentőségű monográfiában igényelünk. Így nagyon hasonlóak a bevezetők és az irodalmi áttekintések, sok a táblázat és a kérdőív (amelyek egy bizonyos mennyiség után megtörik a szöveg futását). Jobb lett volna, ha az egymást kiegészítő tanulmányok tanulságait Csizér Kata nyitótanulmányában összegezték volna, és az egész II. fejezetet *Kutatási minták* címmel a könyv végére kerül, hogy az olvasó kedvére válogathasson. Legalább a kérdőíveket és a túl hosszú táblázatokat függelékben lehetett volna elhelyezni.

A III. fejezet első tanulmányában a szöveg gondozásának néhány hiányosságára találunk példát. Ha megnézzük a hivatkozásokat a bibliográfiában, mindjárt a nyitó oldalon (163) nem található É. Szabó a listában. A cikk olvasása közben kiderül, hogy É. Szabó, majd L. Szabó, Szabó Évát és Szabó Laurát rejtik, de van további nyolc szerzői hivatkozás, akiknek a munkái egyáltalán nem szerepelnek a szakirodalomlistában (Baron, Peer, Smythe, Sarkadi, Schneider-Crombie, Selikovitz, Walker–Shea, Mather–Goldstein). Ilyen idézetshiány olyan helyen is előfordul, ahol nagyon is érdekes lehetne a felsorolásból kitekintő témagazdagság (pl. 165. oldal 1–8. sor, kontrasztban a 180–182. oldal túlzó részletezéseivel). Található továbbá a szövegben értelmezhetetlen mondat vagy nem túl szerencsés magyarítási kísérlet (pl. 44): *extrinzik* és *intrinzik* (sic!), bár ezeknek a fogalmaknak vannak árnyalt megfelelői a kortárs magyar neveléstudományi terminológiában. (Ilyen esetben még az a megoldás is jobb, hogy zárójelben az eredeti angol szavakat eredeti betűzéssel adjuk meg: *extrinsic – intrinsic*.)

Szénásiné Steiner Rita tanulmánya a kötet tantárgy-pedagógiai szempontból legkiegyensúlyozottabb munkája: saját pedagógiai innovációját évek gondos munkájával kialakított környezetében a lehető legnagyobb hatásokkal érvényesíti. A „Rajtam múlik” program alapelveivel (191.) alighanem minden tanár egyetért, tanácsait jó szívvel fogadja. A III. fejezet két záró tanulmánya nem közoktatási, hanem felsőoktatási tapasztalatokat rögzít, esszékben. Szalay Krisztina az együttes élmény hatásmechanizmusait mutatja be irodalmi szemináriumi környezetben, így érzékelhetővé válik az együttműködés értéktöbblete. Az élményszerűség és a tudatosság olyan szintű kezelésére, olyan letisztult megfogalmazására, mint amilyen Szesztay Margit munkája, csak hosszú évek kifinomult, tantárgy-pedagógiai szempontból jól átgondolt, reflektív tanári munkájával lehet eljutni. Saját tanári krédóként is elfogadhatjuk e tanulmány legfontosabb kijelentéseit. Többek között azt, hogy a tanár személye példaadó, a csoportformálás közös emberi szándékból és belső indítatásból táplálkozik, motorja az odafigyelő jelenlét, a megosztott szimultán figyelem (225.); az együttes tanulás nem helyettesíti, hanem kiegészíti az önálló tanulást (226.); az interakció, az együttgondolkodás a tanulás szerves része (228.); a tanár hitelességét még a sokféle szerepvállalás mellett is az biztosítja, hogy mindig önmagát adja. Végül, de nem utolsósorban: a szaktárgyi tudás mélységétől függ a tanári sikeresség.

A IV. fejezet címe: *Osztálytermi tanulságok*. A szerző az egyike azoknak, aki a cikkében utalásaival megteremti a kötet szerzőinek csoportkohézióját. Holló Dorottya tanulmánya alighanem a kötet legnépszerűbb fejezete lesz, mert a tőle megszokott tárgyyszerűséggel és természetességgel nyújt át tantárgy-pedagógiai megoldásokat,

25 osztálytermi eljárás (játék, technika, módszertani fogás) táblázataival. Közülük nem egy az anyanyelv-pedagógiában is alkalmazható. A tanulmány bibliográfiájában további hasonló művek szerepelnek. A szerző összekötő szövegeiben szinte észrevétlenül jut el az egész kötet mondanivalójának a megfogalmazásához: a csoportdinamika kialakítása, a csoportos tanulás elsősorban nevelési feladatai nem elvesznek, hanem hozzáadnak valamit a tanulás intenzitásához, katalizálják a folyamatokat, és így hozzájárulnak a nyelvoktatás szűkebb szakdidaktikai céljainak a megvalósulásához.

Ennyi bírálat és dicséret után miért is kell minden anya- és idegen nyelvet tanító tanárnak elolvasni ezt a könyvet? Elsősorban a hasznos tanácsokért és tanulságokért, amelyekkel – kivétel nélkül – minden egyes tanulmány rendelkezik, és amelyeket ki-ki felhasználhat saját maga számára. Átgondoltan, kísérletezve, kíváncsian kutakodva.

**Bárdos, Jenő: Recent developments on the area of group dynamics and dynamic learning
(Dynamic group – dynamic learning)**

Az írás szerzőjéről

Bárdos Jenő

Eszterházy Károly Főiskola, Eger, Magyarország

bardos.jenoistvan[kukac]chello.hu

<https://orcid.org/0009-0007-4680-8602>